ANA MARIA MACHADO

içimdeki büyük-anne

-2000-
Andersen
Ödülü

5.
baskı

Çeviren:
Şehsuvar Adil

Resimleyen:
Mustafa Delioğlu

CAN ÇOCUK

Bu tanıtım kopyası Can Çocuk okurları için özel olarak hazırlanmıştır.

CAN ÇOCUK

Bisa Bia, Bisa Bel, Ana Maria Machado
© Ana Maria Machado, 1982
© **Can Sanat Yayınları A.Ş., 2010**
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak
kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni
olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

ISBN 978-975-07-1039-1

1. Basım: 2010
5. Basım: 1000 adet, Şubat 2020

Çeviren: Şehsuvar Adil
Resimleyen: Mustafa Delioğlu

Yayın Koordinatörü: İpek Şoran
Redaksiyon: İnci Kut
Son Okuma: Seda Ateş
Kitap Tasarımı: Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak Tasarım: Lom Creative (www.lom.com.tr)
Tasarım Uygulama: Yeşim Ercan Aydın

Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.
Yayıncı Sertifika No: 43514
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 Faks: 252 72 33
cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

Baskı ve Cilt: Türkmenler Matbaacılık Rekl. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 43087; Adres: Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad.
No:16 Topkapı, İstanbul

İçimdeki Büyükanne

ANA MARIA MACHADO

Çeviren: Şehsuvar Adil

Resimleyen: Mustafa Delioğlu

ANA MARIA MACHADO

Brezilya'nın en tanınmış çocuk edebiyatı yazarlarından olan Ana Maria Machado, 1941 yılında Rio de Janeiro'da dünyaya geldi. Kendini önce resim yaparak ifade eden yazar, yazmaya 1969 yılında başladı. Çocuk edebiyatının, şiir ile birlikte, özgürlük ve insan haklarına saygı konusundaki fikirlerini ortaya dökebileceği bir alan olduğuna inanan Machado, 2000 yılında çocuk edebiyatının en prestijli ödüllerinden Andersen Ödülü'nü aldı. Kitapları, toplam 17 ülkede okunmakta ve sevilmektedir. *İçimdeki Büyükanne*, bu önemli yazarın Türkçedeki ilk kitabı.

İçindekiler

Küçücük Bir Kutunun Dibinden 9
Tombul Pufböreği 17
Saydam Dövme 23
Eski Zaman Konuşmaları 29
Islık Çalan Kızlar 36
Bir Aksırık ve Bir Felaket 45
Gizemli Ses Kimindi? 52
İnsan Örgüsü 62

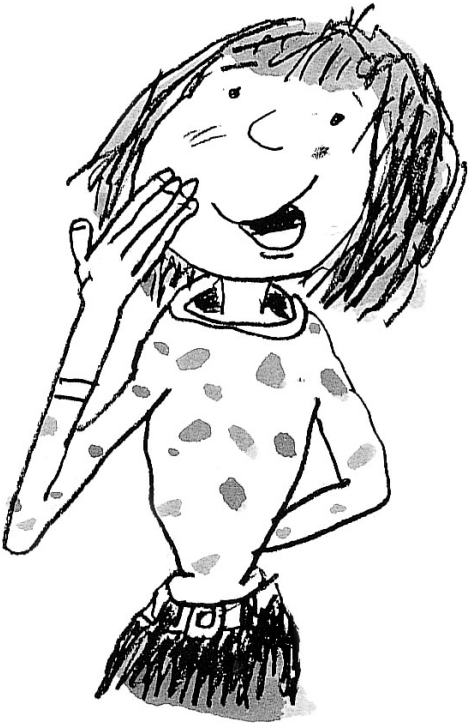

Biliyor musun, sana bir sır vermek istiyorum. Bundan kimsenin haberi yok. Bia Nine benimle yaşıyor. Ama bunu kimse bilmiyor. Onu kimse göremiyor ama o benimle yaşıyor. Bütün evi altüst etseler bile onu bulamazlar. Çekmecelerin en küçük köşelerine varana kadar arasalar bile bulamazlar. İster halının altına baksınlar, ister kapının arkasına. Hatta isterlerse şöyle dalgın olduğum bir ânı bekleyip odamın anahtar deliğinden içeriye baksınlar, Bia Nine'yi görebileceklerini mi sanıyorsun?

Çok zor...

Neden biliyor musun? Çünkü Bia Nine benimle yaşıyor, ama benim dışımda değil, tamamen benimle birlikte yaşıyor, yani benim içimde yaşıyor. Kısa bir süre öncesine kadar ben bile bilmiyordum. Doğrusunu söylemek gerekirse, ben Bia Nine'nin var olduğunu bile bilmiyordum.

Küçücük Bir Kutunun Dibinden

Bia Nine ilk kez, annem temizlik yaparken, saklandığı yerden ortaya çıkmıştı.

Benim annem o titiz anneler gibi değildir, hani her dakika temizlik yapılsın, her şey yerli yerinde olsun gibi huyları yoktur, hatta evin dağınık olmasına fazla aldırış ettiği de yok galiba, ancak bir şeyi arayıp da bulamayınca hepimizi deliye çevirir, oraya buraya koşturur durur. Ama arada sırada aklına temizlik yapmayı takar, şöyle "ince" bir temizlik yapmanın zamanı geldi der ve iki-üç gün üst üste evi düzenler, her şeyi atar, artık kullanmadığı eski elbiseleri, eski dergileri ayırır, eski kâğıtları yırtar,

kaybolmuş birçok şeyi bulur, birçok şeyi de elişleri dersinde kullanılsın diye okula yollardı. Her zaman bana da bir şeyler çıkardı – hani bir keresinde oynamam için bana verdiği rengârenk taşlarla süslü o kolye gibi.

Evet, annem o "ince" temizliklerinden birini yaparken tanımıştım ben Bia Nine'yi. Hani biliyor musun, teyzemin anlattığı o dev masalı var ya. Denizde bir taş, taşın içinde bir yumurta, yumurtanın içinde bir mum varmış da, o mumu kim söndürebilirse devi de öldürebilirmiş diye başlayan masal. İşte ona benzemişti Bia Nine'yle tanışmam. Tabii annemin "oturaklı" temizliğinde dev filan yoktu. Yumurta da yoktu. Ama pembe bir mum vardı... Annemin hatıra olarak sakladığı ilk doğum günü pastamın pembe mumu, eski bir bebek patiğinin içinden çıkmıştı. Ben birden devin hikâyesini hatırladım, çünkü aslında Bia Nine'yle tanışmamı şöyle anlatabilirim: Annemin yatak odasında bir dolap vardı, dolabın içinde bir çekmece, çekmecenin içinde bir kutu, kutunun içinde bir zarf, zarfın içinde birçok resim ve resimlerden birinde Bia Nine vardı.

Ama ilk başta hiçbir şeyden haberim yoktu. Okuldan geldiğimde annemin yatak odasının kapısını, dolabı ve çekmeceyi açık buldum. Annem saçı başı dağınık, yalınayak, elinde kapalı bir kutu, yerde oturuyordu. Anneme bir öpücük verdim ve kutuya baktım. Dünyanın en güzel şeyiydi. Her tarafı tahtadan yapılmış bir kutuydu, ama renk renk tahtalardan; bazıları daha açık, bazıları daha koyu renkli tahtalar bir manzara oluşturuyordu. Bir yamaç,

küçük bir ev, bir çam ağacı ve gökte bazı bulutlar. Annem kutuyu açtı, içinden solmuş kahverengi, biraz buruşmuş bir zarf çıkardı.

"Ne var o zarfın içinde, anne?"

"Ben de hatırlamıyorum canım, bakalım ne varmış?"

"İçi dolu olmalı, baksana zarfın karnı nasıl şişmiş."

Sahiden de öyleydi. İçi eski resim doluydu. Bir tanesi, bir meydanda çekilmiş, ciddi bakışlı insanların bulunduğu bir resimdi. Diğeri çok çocuklu ve köpekli bir ailenin bir heykel önünde çekilmiş resmiydi. Bir resim daha vardı, başında iki fiyongu olan bir kız çocuğu deveye benzer bir çalının önünde ayakta duruyordu. Birden şaşırmıştım:

"Anne nasıl oluyor bu bitki deveye benziyor?"

"O zamanlar moda öyleydi, yeşilliklerin bazılarını yuvarlak, bazılarını koltuk biçiminde, bazılarını da hayvan gibi keserlerdi. Paris Meydanı'ndaydı, ufak bir havuz ve bir fıskıye vardı; geceleri rengârenk yanar, sanki yerden çıkan renkli bir balona benzerdi."

"Tüm bunları sen nasıl biliyorsun?"

"Hatırlıyorum kızım. Çünkü resimdeki o küçük kız benim."

"Olamaz. Şaka yapıyorsun..."

Bir yandan anneme, bir yandan o resme bakıyordum, çok hoşuma gitmişti; annem, ufacık bir

çocuk, deveye benzeyen bir ağacın önünde oynayıp geceleri yerden çıkan renkli su balonunu düşünmekteydi. Biraz tuhaftı doğrusu. Orada önümde yere oturmuş kocaman annem bana heyecanla anlatmaya devam ediyordu:

"Tramvayla giderdik, çok neşeli olurdu, üstelik de püfür püfür, her tarafı açık. Bazen arkasına bir vagon daha takarlardı. Biletin parasını ödeyince kondüktör bir ipi çeker ve bir çana vururdu, her vuruşta yukarıda duran sayaçta tramvayda o gün kaç kişinin yolculuk ettiği yazardı."

Tramvayın nasıl bir şey olduğunu hayal etmeye çalışıyordum, bir tür kent treni gibi bir şey olduğunu biliyordum; gerçi televizyonda, filmlerde görmüştüm ama daha iyi anlamak istiyordum.

"Peki kondüktör o ipi çektiği zaman direksiyonu bırakması gerekmiyor muydu? Tehlikeli değil miydi?"

Annemin hoşuna gitmişti.

"Yok canım, olur mu? Tramvay dünyanın en tehlikesiz taşıtıydı. Kondüktörün motorla hiç ilgisi yoktu ki, o yalnızca bilet verip para alıyordu... Tramvayı kullanan vatmandı..."

Bir yandan konuşuyor bir yandan da resimlere bakıyorduk. Birden bir resim ilgimi çekti, hayatımda bu kadar hoş bir şey görmemiştim. Bir defa ne kareydi ne dikdörtgen, hani her zaman gördüğümüz resimlere benzemiyordu. Biraz yuvarlaktı, ama tam yuvarlak da değildi. Annem sonra bana açıkladı, oval deniyordu, yumurtaya benzeyen bir biçim. Ne renkliydi ne

de siyah-beyaz. Kahverengiyle açık gri arası bir renkti resim. Annem eski resimlerin bu rengine sepya denildiğini söyledi. Hani çekip de basılsın diye dükkâna verdiğimiz, sonradan bir albümün içine konulan o tek tek resimlere benzemiyordu. Bu oval sepya resim kül rengi, çiçek desenleri ve fiyonklarla süslenmiş kalın bir kartonun üstüne yapıştırılmıştı; ama sanki kartonun oraları şişmiş gibi desenler daha yüksekti – parmağını üstünden geçirmek çok hoş oluyordu. Tüm bu şirinliklerin içinde daha da şirin bir şey yer alıyordu. Çok güzel bir kız çocuğu, saçları lüle lüle, açık renk giysisi kurdele ve dantellerle süslenmiş, bir elinde şapkalı bir bebek, öbüründe bisiklet tekerleğine benzer bir şey, ama bisiklet yok, tekerleğin ortası boş, ne bileyim madenden yapılmış hulahup çemberine benzer bir şey.

"Anneciğim, bu bebeği bana versene..."

"Bebek değil o, kızım. Beatriz Nine'nin bir resmi."

"Aa nasıl olur, ben bu büyükanneyi tanımıyorum. Ben bir tek Ester Nine'yle Dina Nine'yi biliyorum. Başkaları da mı var?"

"Bir tane daha var, Beatriz Nine. Ama o, benim büyükannem, senin büyük büyükannen."

Resme bakakaldım, o bebeğe benzeyen şirin şeye Nine diyemezdim. Onda hiç büyük büyükanneye benzer bir hal yoktu ki. İçimden onunla oynamak geliyordu.

"Anne, kızın elindeki bebek nerede? O hulahup nerede? Nereye sakladılar?"

"Oo! Bu resim çekileli çok zaman oluyor, kim bilir ne olmuştur? Kaybolup gitmiştir. Üstelik o bir hulahup değil..."

“Bisiklet tekerleği, biliyorum.”

“Hayır, eski bir oyuncak, yere devirmeden döndürülürdü. Çember denirdi. Benim zamanımda bile yoktu, Beatriz Nine’nin zamanının oyuncağı. Senin büyük büyükannen.”

Annem uykudaymış gibi konuşuyordu.

“Benim anneannemin annesi ya da annemin anneannesi... Bia Nine...”

Bu arada adını Bia Nine olarak koymuş oldum. Annemin resmi bana vermesini istiyordum:

“Anne resmi bana ver, resmi bana ver anne, hadi... Çok şirin, bebeğe benziyor hadi ver...”

“Olmaz öyle şey kızım, hem sen bu resimle ne yapacaksın? Sen büyük büyükanneyi tanımadın bile...”

“Aslında onun için, onu daha iyi tanımak istiyorum, iyice tanıyana dek her yere onunla gitmek istiyorum. Okula, sokağa, meydana her gittiğim yere. Hadi anne, ver onu bana...”

Annemin sesi biraz sertleşmişti:

“Olmaz, bir tek bu resim var, veremem.”

Öyle yalvarırcasına bakmış olmalıyım ki annem bana acıdı:

“Peki. Vermesine veremem, ama istersen okula götürmek için ödünç alabilirsin.”

Elimde resimle hoplaya zıplaya odadan çıkarken annem arkamdan seslendi:

“Ama dikkat et ha! Resim kirlenmesin ve bükülmesin. Sakın ortalarda bırakma... Büyük büyükannenin tek çocukluk resmi.”

Hemen resmi pantolonumun arka cebine koymayı denedim. Sığmadı. İlkin resim cepten büyük olduğu için girmediğini sandım, ama Bia Nine'yi daha iyi tanımaya başlayınca gerçeği anladım: Bia Nine, uzun pantolon, şort filan gibi oyun oynamayı kolaylaştıran giysileri kız çocukların kullanmasını sevmiyordu. Bu giysiler sadece erkekler içinmiş, düşünebiliyor musun? Arada sırada böyle tuhaf fikirleri oluyordu. Ona sorulacak olsa kız çocukları sadece entari, elbise, önlük filan giyebilirlermiş, hem de o dantelli işlemeli olanlarından. Ama bunu çok daha sonra öğrendim. O ilk gün resmin cebime sığmadığını

sanıp elimde tutarak odama gittim. Ninemin pantolon cebi sevmediği aklımın kenarından bile geçmemişti. Kendine özgü istekleri ve görüşleri olduğunu bilmiyordum. Benimle yaşamayı arzuladığını da aklımdan bile geçirmemiştim.

Bu tanıtım kopyası Can Çocuk okurları için özel olarak hazırlanmıştır.

CAN ÇOCUK

ANA MARIA MACHADO

içimdeki büyükanne

Bir temizlik gününde, annesinin gösterdiği bir fotoğraf sayesinde tanıştığı büyük büyükannesini, Bia Nine'sini içinde taşıyan küçük bir kız var bu romanda. Kimsenin haberi yok ama ninesiyle yaşıyor İsabel; onunla konuşuyor, yaşamla ilgili pek çok tercihini tuhaf bulsa da onun öğütlerini dinliyor... Bununla kalsa iyi! Bir ses daha duyuyor içinde: Daha tiz, daha çocuksu bir ses; torununun kızının sesi! Bazen iyi anlaşıyor onunla, bazen de kavga ediyor ama sonunda kim olduğunu anlıyor.

Andersen Ödüllü yazar Ana Maria Machado'nun kaleme aldığı *İçimdeki Büyükanne*, farklı kuşaklar arasında bir bağ kurmanın altını çiziyor.

YAŞ	8	9	10	+

cancocuk.com

ISBN:978-975-07-1039-1

9 789750 710391